

ΠΕΡΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

(Δημοσιεύτηκε στην «Ακρόπολη» της περασμένης Τετάρτης 10 του Μάη, σελ. 2, στήλ. 2).

Προχθές έλαβα ένα γράμμα ανυπόγραφο. Από άντρα είναι; Από γυναίκα; Δεν ξέρω. Τό γραψίμο είναι ώραίο. Άλλά από τί χέρι είναι γραμμένο, δεν μπορώ νά διακρίνω. Είναι ένα γράψιμο κήπως άρσενικοθήλυκο. Από κάτω έχει τρία γράμματα. Ν.Γ.Γ. Κι' ύστερα; Δεν έκατάλαβα τίποτα κι' άπ' αυτό. Και τό περιεργότερο είναι, ότι δεν ύπήρχε και λόγος νά μείνη ανυπόγραφο τό γράμμα. Γιατί εκείνος πού τό έγραψεν, άπλούστατα, μού γράφει ότι πρέπει νά γράψω κι' ένα άρθρο για τά κοριτσάκια τά κατημένα πού πώνε κάθε ήμέρα ώς μαρτυρες εις τό σχολείον με τήν σάκκα στό χέρι, διά νά γίνουν μίαν φοράν κξιαί μητέρες, όπως τάς χρειάζεται ή σημερινή πατρίς μας.

Έδιάβασα τό γράμμα αυτό με μεγάλη προσοχή. Κι' έστάθηκε στό τέλος συλλογισμένος:

— Νά με κοροϊδεύη, ήρ' γε, όποιος γράφει; Νά είναι κανένας κατεργάρος πού πέρνει ύφος τρυφερής μητερούλας; Χρ! Έτούτη μάλιστα ή περίοδος του γράμματος: «Σεις ίπαινέσατε, έμφυχώσατε, διδάξατε, νουθετήσατε τάς κορασίδας!» Όρισμένως με κοροϊδεύει! Γιατί βέβαια αί «κορασίδες» δεν διαβάζουν χρονολογήματα, διάβολε! Κξποιος άστειος φίλος μου ήλ' μού έχη γράψει τό γράμμα, με αυτό τό χαραχτήρα πού φαίνεται χρωματιστός, για νά μή γνωρίσω ίσως τό γράψιμο!

*

Έν τούτοις! Προχθές εκεί πού έδιάβαζα μία έπιστημονική πραγματεία, έκοίταξα λοζά μία μικρούλα άνιψιά μου νά ιδρώνη προσπαθούσα νά μάθη νά συλλαβίξη στό αλφαριθμητικό της:

— Ρό - γιώτα - σίγμα: Ρίς!

Έστήκωσα τό κεφάλι μου κι' έρώτησα:

— Τί θά είπῃ «Ρίς», Τούλα;

Η μικρή με έκοίταζε σάν νά έρωτούσε άν πρέπει κάτι νά σημαίνη ή «Ρίς»!

— Έμπρός, είπα, διάβαζε τήν 'Αλφαβήτα σου. Και ή μικρή εξακολούθησε:

— Γιώτα - όμικρον - νι: Τον! Γιώτα - όμικρον -

δείξουν (κοντά σέ τόσα έλλα) και πώς ό Γκόρκη είναι μακριά από τήν άληθινή κι αιώνια Τέχνη· πώς είναι δηλ. άπλούστατα ένας δημοσιογράφος—κοινωνιολόγος με άρκετή μεγαλοφυΐα. Κανείς όμως, κι ό πιο δύσκολος, δεν μπορεί νάν του άρνηθεί πώς πολεμάει θαρρετά κι άποτελεσματικά τόν τυραννισμό τής άπολυταρχίας και πλουτοκρατίας πού καταδυναστεύανε όχι μοναχά τή Ρουσία μά και τόν κόσμο άλλάκαιρο.

Διωγμένος από τήν πατρίδα πού τίποτα άλλο, έξόν από φυλακές και κνούτο, δεν είχε νάν του δώσει, άποφάσισε νά πατήσκει για λίγες μέρες λεύτερο χώμα, για νά γιατρέψει τίς πληγές του τίς ψυχικές και σωματικές πού τίς χρωστάει στή στερνή του φυλάκιση, μέσα σ' εκείνη στή φοβερή άτμοσφαίρα πού ακόμα και τώρα βασιλεύει στή Ρουσία.

Και μπορεί νά βάλει πια κανείς με τό νού του με ποιά λαχτάρα ζύγωσε τό πελώριο χάλκινο είδωλο πού φυλάει τή μπάσια τής χώρας τής Λευτεριάς και τό προσκύνει.

Μά ξέχασε κάτι σπουδαίο· πώς τό είδωλο ήτανε χάλκινο και χάλκινες οι καρδιές κι' οι ψυχές εκεινωνε πού τό στήσανε.

Ξέχασε πώς στή χώρα τής Λευτεριάς (ώ είρωνεία!) ύπάρχονε νόμοι χάλκινοι, νόμοι πού τούς γράψανε Φαρισαίοι και Φιλισταίοι· ξέχασε πώς εκεί τό Σύνταγμα σέ άναγνωρίζει ίσο μπροστά στό νόμο μόνο άν τό τομάρι σου είναι άσπρο, μά άν τύχει και γεννηθείς με τομάρι λίγο πιο σκούρο από τό συνηθισμένο σου παίρνουν τάθρώπινα δικαιώματα και σέ μεταχειρίζονται σάν είδο σκυλί.

Είκοσιτέσσερεις ώρες δεν περάσανε κι ό Γκόρκη μάθαινε τί θα πεί λευτεριά πού τή υποβιβάζει χάλκινο είδωλο. Καθώς θάμαθαν από τίς σήμεριδες οι άναγνώστες του «Νουμά», ό Γκόρκη χώρισε με τήν πρώτη γυναίκα του, μά έπειδή στή Ρουσία για νά πάρεις διαζύγιο (άν και είταν πρόθυμη νά του τό δώσει ή γυναίκα του) χρειάζονται βουνά χαρτί και ώκεανός μελάνι, έπίσημο διαζύγιο δεν μπόρεσε νά πάρει, και ή δεύτερη γυναίκα του, ή κ. Μαρία Θεοδωρόβνα Άντρεγιέβα, μία από τίς πρώτες θεατρίνες του φημισμένου καλλιτεχνικού θεάτρου τής Μόσκας, στα έπίσημα χαρτιά δέ σημειώνεται για νόμιμη γυναίκα του, άν και τρία χρόνια τώρα όλη ή Ρουσία, όλος ό κόσμος για τέττα τήν άναγνωρίζει. Κι' ά δεν είναι γυναίκα του μπροστά στους Ρούσσιους νόμους, παύει νάναι γυναίκα του μπροστά στους νόμους του Θεού, τής Φύσης και τής άνθρωπότης;

τεί κρυμμένο στις καρδιές τά βάθη κι' όταν κλείνεται στό μικρό τό καμαράκι του θαρρεί πώς είναι δίπλα στό τζάκι με τήν κόκκινη φωτιά. Πόθος και λαχτάρα του τό πανώριο τό παλάτι—μά δικό του τώρα, ό νούς κι' ή φαντασία κι' ή καρδιά του νά τό πλάσουν και τά χέρια τά δικά του νά τό στήσουν. Άγνάντια στό ξακουμένο κάστρο, καινούργιο νά στήση παλάτι πού νά διαλαλήσῃ τ' όνομά του άνατολή και δύση.

Μά νά ή Στρίγγλα ή Μάγισσα, πού λείει τό παραμύθι. Η Στρίγγλα πού φυτεύει άγκάθια και στενεύει τό δρόμο κι' άνοίγει λάκκους. Χίλιες φορές τόν ξεπλάνεψε σέ μονοπάτια βατόσπαρτα γιομάτα φίδια, και χίλιες φορές πόνος άμολόγητος τόν δάγκωσε στήν καρδιά, βάρυνε τά ματόφυλλα του. Κάποτε λιποθύρι τόν έκαίγε κι' έγυρε καταμεσής του δρόμου. Κάποτε βορριάς τόν πάγωνε και τόν έζωνε σκοτάδι του θανάτου. Μά κάποιος τραγουδεί μίς στήν καρδιά του και με τής ψυχής τά μάτια βλέπει τό όνειρεμένο παλάτι. Και παίρνει τό κοντύλι. Στο μικρό τό καμαράκι μερόνυχτα πασκιζει νά παραστήσῃ με γραμμές τ' όνειρό του. Και στα δειλινά κάποτε άγναντεύει άπ' τό μικρό παράθυρο τόν Παρθενώνα.

— Παλάτι μου περήφανο, άγνάντια σου θα

Τέττα σκέψη θα κάνει κάθε άθροπος φρόνιμος και λογικός. Μά άλλιώτικα σκεφτήκανε οι πιστοί δούλοι τού χάλκινου είδωλου τής Λευτεριάς. Και βγάλανε τό Γκόρκη από τά σπίτια τους και του κλείσανε τίς πόρτες τους κατόμουτρα και κρύψανε τά χέρια τους μ' ένα «shocking» στις τσίπες τους και φάγανε μοναχοί τους τά τραπέζια πού του είχαν έτοιμάσει—οι φιλελεύτεροι, οι πολιτισμένοι Γιάνγκηδες.

Άλλοίμονο! Άνάμεσα από τά ήλεχτρικά σύρματα, ανάμεσα από τά σπίτια με τά είκοσι πατώματα, ανάμεσα από τήν «τελευταία λέξη» του πολιτισμού, ξαναφάνηκε ο άγριος άταβισμός, έδειξε τή βλακώδη μουση του ό Φιλισταίος.

Δόξα και τιμή στο Χάλκινο Είδωλο! Δόξα στο «Νέο Κόσμο» πού επιτέλους κατέβασε τή μάσκα του και μάς έδειξε τήν άληθινή του μουση. Δόξα στήν Ψευτιά!...

Δεν ξέρω (μολοντί τό έλπίζω πώς θάν τό δείξουν ένώνοντας τή φωνή τους με τή δική μου) άν είναι σύμφωνο με όσα έγραψα οι άγαπητοί μου συνάδερφοι, συνεργάτες και άναγνώστες του «Νουμά». Μά έγώ τουλάχιστο, άν και είμαι αντίθετός του στο φιλολογικό και αισθητικό άγώνα, σφιγγω θερμά τό χέρι του και τό χέρι τής σεβαστής γυναίκας του, τής κ. Μαρίας Θεοδωρόβνα Άντρεγιέβα, πού τόσες φορές έδω στή Μόσκα απόλαψα τήν τιμή και τήν ευκαρίστηση νά φιλοξενηθώ σπίτι της.

Μόσκα, 15. 4. 906.

Μ. ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ω Δ Η

Στή Φ. Κ.

Τό στερνό φως έστάλαξε στο άγριέμένο κύμα κι' Έσύ σάν όραμα από φως ρυθμίζοντας τό βήμα στόν ήχο του τρικύμιζες τό φωτεινό άκρογιάλι κι' έλεγα πώς στο τόσο φως νύχτα δά θα προβίλλη. Κι' ό θαός Ρυθμός έσκαλάρωνε τό κύμα τής σαρκός σου, κι' ή Άγάπη μ' έδενε μ' Έσε πού κι ή Άρετή ρυθμός [σου], και μίς βαρκούλας τά κουπιά θριαμβικά ύψωμένα έλεγα κάτι άγέρωχο πώς πήραν από Σένα!

Ρ. ΦΙΛΥΡΑΣ.

στήσω τό παλάτι μου, άδέρφι σου στήν έμορφή και του όνειρου μου σάρκα.

Κάποιο χασκόγελο, πικρόγελο, φτάνει ως τά βάθη τής καρδιάς του και κάτι λόγια φαρμάκι και χολή γιομάτα.

— Είμαι ή Στρίγγλα. Καρτέρι σουστήσα. Στού βουνού τήν κορυφή ν' άνέβης βολετό δεν είναι. Θα γονατίσης άποσταμένος σικά στή ρίζα. Άδικα χάνεις τής νιότης τά λουλούδια πού καρτερούνε τα κοπέλλες λυγρές.

Λιγοψυχούσε. Βουλήθηκε χίλιες φορές νά σπάση τό κοντύλι και νά φύγῃ στο μεγάλο δρόμο νά χορτάσῃ τά φιλιά πού δέ γεύτηκεν ακόμα.

Μά ή Νεράιδα πού είχε κλεισμένη στήν καρδιά, του μιλεί χρυσόλογα.

— Είπνα και σήκω. Λίγο ακόμα κι' ή αύγή προβαίνει. Όξω τριγύρω σου σκοτάδι, μά κάποιος θαμποχάραμα φαίνεται κει κάτω. Μη σου πνίξη τήν ψυχή ό βαρύς του βάλτου άγέρας. Έγώ είμαι έδώ κι' ένα φιλι μου σ' άνασταίνει. Είπνα, εκλεχτέ μου. Ό δρόμος όσο στενεύει τώρα, σ' άνθότοπο σέ φέρνει. Μη σέ φοβίξη τό σκοτάδι κι' ό ήλιος θα φανῃ. Βλέπεις; Νά τ' έμορφο παλάτι.

Και δούλευε σκυφτά, ακούραστα. Τά σφυροχτυπήματα τής μοίρας έπεφταν στήν καρδιά του σά σέ

αμόνι. Μά ή καρδιά του δέ λύγιζε. Σπίθες πετούσε. Άτσάλι έγινε και σέ κάθε χτύπο φωνή έβγαζε. Και νά, έβλεπε τό παλάτι με χρώματα βαθεία, ζωντανά. Μά τώρα ή Στρίγγλα τούπλεκε πιο σφιχτά τά δίχτυα. Πείνα του ξέσκιζε τά σωθικά, τού καιγε δίψα τό λαιμό. Άχάνηνε, χλώμιανε, μά πήραν όλη τή δύναμη τά νεύρα του, τή φωτιά τά κυύρα μάτια. Νυχτόμερα έσκυβε στ' άσπρο χκαρτί.

*

Μά τούστησε τό παλάτι τό πανέμορφο. Τ' όνειρο πούκρυβε στήν ψυχή του, πού του νανούρισε τά παιδικαία χρόνια, τό είδε ζωντανέμένο, κέριο, νά κλεί μέσα του όλους τούς πόθους, όλη τήν ψυχή του, όλα τά τραγούδια πού πλημμυρούσαν τήν καρδιά του. Πέρα, στο μικρό τό βουναλάκι άπάνω, στήμένο τής Δικαιοσύνης τό παλάτι, σιδεροθήμελο, φαντάζει άσπρο και διαλαλεί τή δόξα του. Κόσμος έρχεται και κόσμος φεύγει με θάμπωμα στο νού, στα μάτια. Ό Παρθενώνας πού στέκει άγνάντια σά νά ζουλεύη, σά νά στέλνῃ με τίς χρυσές του ήλιου άχτίδες φιλιά στ' άδέρφι του.

Μά ό τεχνίτης έγινε ζανά παιδί, με τά χρυσόξανθα μαλλιά, τά μαύρα μάτια. Άπ' τήν ψυχή του λείπει τ' όνειρο κι' ό νούς μοιάζει σάν φευγά-